

Sygn. akt III AUa 755/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jadwiga Radzikowska
Sędziowie:	SSA Feliksa Wilk SSA Marta Fidzińska - Juszcak (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Dubis

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2012 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **W. P. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy W. P. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 kwietnia 2012 r. sygn. akt VI U 132/12

o d d a l a apelację.

Sygnatura akt: III AUa 755/12

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 13 listopada 2012 r.

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Kielcach VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie W. P. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 20 grudnia 2011 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawcy przyznania emerytury, gdyż nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Ustalił Sąd, że W. P. (1) ur. (...) wystąpił z wnioskiem o emeryturę w dniu 3 listopada 2011 r. Udowodniony i uznany przez organ rentowy łączny okres składkowy i nieskładkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 25 lat, 3 miesiące i 26 dni, w tym m. in. w Spółdzielni (...)w W. od dnia 1 lutego 1974 r. do dnia 30 września 1990 r., gdzie był zatrudniony jako mechanik maszyn rolniczych. Ustalił Sąd, że wnioskodawca zajmował się wówczas naprawą należących do Spółdzielni maszyn rolniczych tj. ciągników i przyczep rolniczych, kombajnów zbożowych i ziemniaczanych, rozsiewaczy do nawozów, kultywatorów, pługów, bron, a także samochodów

ciężarowych i dostawczych, autobusów. W Spółdzielni było około 60 ciągników, 20 kombajnów zbożowych, kilka kombajnów ziemniaczanych, 3 -4 autobusy, 3 samochody ciężarowe oraz kilka dostawczych marki „Nysa” i „Żuk”. Prace przy tym sprzęcie odbywały się na hali, zarówno w jak i poza kanałami remontowymi. Kombajny niejednokrotnie były naprawiane w miejscu awarii, na polu. Wnioskodawca zajmował się także kuciem redliczek do kultywatorów, klepaniem lemiesz i regeneracją akumulatorów. W okresie zimowym, kiedy nie było pracy przy naprawie maszyn rolniczych, pracował przy wykonywaniu ogrodzeń metalowych. Praca ta polegała na spawaniu i gięciu na kowadle prętów metalowych. W Spółdzielni remontowane też były opryskiwacze zarówno należące do niej, jak i przekazywane do naprawy przez inne podmioty. W związku z tym wszyscy mechanicy, w tym wnioskodawca, pracowali przy ich remoncie. Nadto mechanicy (też wnioskodawca) zajmowali się przeglądami i naprawą agregatów prądotwórczych i aparatów lęgowych, gdyż Spółdzielnia prowadziła wylęgarnię drobiu. W spornym okresie w Spółdzielni (...)w W. zatrudnionych było od 4 do 10 mechaników i każdy z nich wykonywał wskazane wyżej prace, które w zależności od potrzeb przydzielał kierownik warsztatu. W dniu 30 września 1990 r. wnioskodawca W. P. (1) uzyskał:

- świadectwo pracy stwierdzające, że był zatrudniony w Spółdzielni (...)w W. w okresie od 1 lutego 1974 r. do 30 września 1990 r. na stanowisku mechanika maszyn rolniczych.;

- świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym stwierdzono, że wnioskodawca był zatrudniony w wyż. wym. Spółdzielni i powołanym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace „przy środkach chemicznych, spawalnicze na stanowisku mechanik, wymienionym w wykazie A, dział XIV, poz. 12,16 wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.”

Ustalił też Sąd Okręgowy, że w okresie od 1 października 1990 r. do 31 sierpnia 1996 r. W. P. (1) zatrudniony był w niepełnym wymiarze czasu pracy w Kole (...) w W. jako strażnik łowiecki. Na okres tego zatrudnienia w dniu 10 lutego 2000 r. wystawione zostało świadectwo pracy oraz zaświadczenie, że wnioskodawca nie korzystał z zasiłku chorobowego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji zważył, że odwołanie nie jest uzasadnione.

Sąd Okręgowy zacytował treść art. 184 ust. 1 i 2 w związku z art. 32 ust. 1,2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach o i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst. jednol. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), oraz mające zastosowanie w sprawie przepisy dotychczasowe, o których mowa w art. 32 ust. 4 ustawy, a są to przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zm.). Powołując się na wskazane uregulowanie stwierdził Sąd, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy wnioskodawca ur. (...), który udokumentował łączny okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat, 3 miesiące i 26 dni, legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999 r. co najmniej 15 letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach, a w szczególności, czy taką pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W ocenie Sądu zaistnienie tej przesłanki nie zostało wykazane. Podniósł Sąd, że za dowód nie może zostać uznane wystawione wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, niewątpliwie wystawione nieprawidłowo. Stwierdzono w nim bowiem, że wnioskodawca wykonywał pracę „przy środkach chemicznych spawalnicze na stanowisku wymienionym w wykazie A, dziale XIV, poz. 12, 16”. Jego treść - zdaniem Sądu – jest niezrozumiała, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę, że w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., w dziale XIV „prace różne”, wymienione zostały pod poz. 12 prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym, natomiast pod poz. 16 „wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych i szynowych”. Przy ocenie treści opisanego wyżej świadectwa Sąd powołał się na utrwalony w orzecznictwie pogląd, że jest ono dokumentem prywatnym, który podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów jak i co do prawidłowo podanej podstawy prawnej. Stwierdził Sąd, że zeznania świadków: przełożonego wnioskodawcy W. P. (2), jak i jego współpracownika J. N. nie dają podstawy do ustalenia, że w okresie zatrudnienia w (...) w W. wnioskodawca stale pracował w szczególnych warunkach na jakimkolwiek stanowisku wymienionym w wykazie A. Z zeznań tych wynika, że wnioskodawca pracując jako mechanik maszyn rolniczych, naprzemiennie, w zależności od potrzeb, zajmował się remontami różnych maszyn rolniczych i pojazdów

samochodowych, które to prace wykonywał nie tylko w kanałach remontowych, ale także poza kanałami. Nadto spośród remontowanych przez wnioskodawcę maszyn rolniczych tylko ciągniki były pojazdami, nie można zatem uznać, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 16 („prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych”) – skoro remontował także agregaty prądotwórcze i aparaty lęgowe, a tego rodzaju prace nie zostały wymienione w wykazie A. Podkreślił też Sąd, że z zeznań świadków wynika, że w żadnym okresie wnioskodawca nie pracował stale jako spawacz (wyk. A, dział XIV, poz. 12), a jedynie sporadycznie zajmował się przyspawaniem danego elementu, gdy wymagała tego naprawa, remont maszyny rolniczej. Również czasami tylko pracował przy regeneracji akumulatorów, a więc brak jest podstaw, by uznać, że stale wykonywał prace „w akumulatoriach przy opróżnianiu, oczyszczaniu i wymianie stężonego kwasu siarkowego i płyt ołowiowych” (wyk. A, dział XIV, poz. 12). Dodał Sąd, że gdyby nawet przyjąć, iż w okresie zimowym wnioskodawca zajmował się tylko remontem opryskiwaczy, a pracę tę należy zaliczyć do prac w chemii przy naprawie aparatów po produktach toksycznych, o jakich mowa w wykazie A, dział IV, poz. 39 to i tak pracy takiej nie wykonywał przez co najmniej 15 lat, skoro łączny okres pracy w (...) w W. wynosi 16 lat i 8 miesięcy. Powyższe rozważania przywiodły Sąd do wniosku, że w spornym okresie wnioskodawca wykonywał – tak jak podano w świadectwie pracy – pracę mechanika maszyn rolniczych, a tego rodzaju praca nie została wymieniona w załączniku do wym. wyz. rozporządzenia. Końcowo stwierdził Sąd, że w sytuacji, gdy uwzględniony łączny okres stażowy wynosi na dzień 1 stycznia 1999 r., 25 lat, 3 miesiące i 26 dni, a w niezaliczonym przez organ rentowy okresie pracy w Kole (...) wnioskodawca był zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy, prowadzenie rozważań na okoliczność możliwości zaliczenia go do okresu pracy w szczególnych warunkach należało uznać za zbędne, gdyż okoliczność ta pozostaje bez wpływu na prawo do świadczenia. Z powyższych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ §1 kpc, oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca W. P. (1). Stwierdził apelujący, że nie zgadza się z wyrokiem Sądu, gdyż pracując w (...) w spornym okresie wykonywał różne prace w warunkach szkodliwych przy spawaniu, wycinaniu elektrycznym, przy akumulatorach, naprawcze pomp wtryskowych, gaźników do silników spalinowych, wykonywał kucie ręczne, obsługę młotów mechanicznych, przy lutowaniu chłodziw, przy preparatach chemicznych stosowanych do ochrony roślin oraz oczyszczaniu i naprawie aparatów i pojemników po produktach toksycznych, przy klejeniu zbiorników do opryskiwaczy. Kwestionował również skarżący nieuwzględnienie do stażu pracy w Kole (...), choć świadkowie potwierdzili wykonywanie tej pracy przez niego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zawiera uzasadnionych zarzutów.

Sąd Apelacyjny w całości akceptuje ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, które uznaje za własne i w pełni podziela rozważania prawne przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia. Analizując zakres ustaleń faktycznych wynikający z uzasadnienia zaskarżonego wyroku należy stwierdzić, że są one pełne i dokonane z wnikliwym rozważeniem wszystkich twierdzeń i dowodów wskazanych przez wnioskodawcę.

Spór w przedmiotowej sprawie dotyczył spełnienia przesłanek, od których zależy nabycie prawa do emerytury w związku z zatrudnieniem w szczególnych warunkach. W szczególności sporne było spełnienie przesłanki w postaci posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do treści art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., nr 39, poz. 353, ze zm.) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., a będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 tej ustawy. Jednocześnie na mocy art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60

lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn (pkt 1) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, czyli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (pkt 2). Nadto, w myśl art. 184 ust. 2 w/w ustawy, przedmiotowa emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Za **pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach** uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2 ustawy).

Przepis art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że wiek emerytalny, rodzaje prac, stanowisk oraz warunki, na podstawie których przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie **przepisów dotychczasowych**. Pod pojęciem przepisów dotychczasowych należy rozumieć przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43, ze zm.). Zgodnie z przepisem §4 ust. 1 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wskazaną w wykazie A, nabywa prawa do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla kobiet 55 lat i dla mężczyzn 60 lat, jak też posiada wymagany okres zatrudnienia (tj. 25 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Przy rozważaniu kwestii nabycia uprawnień do tzw. wcześniejszej emerytury konieczne jest spełnienie wskazanych powyżej przesłanek, przy czym należy mieć na uwadze, że zgodnie z §2 ust. 1 cytowanego wyżej rozporządzenia, z okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana **stale i w pełnym wymiarze czasu pracy** obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Podsumowując powyższe, przy rozważaniu, czy dana osoba spełnia przesłanki nabycia prawa do emerytury w związku z pracą w warunkach szczególnych, konieczne jest dokonanie ustaleń, czy ubezpieczony wykonywał takie czynności, które mogą być zakwalifikowane jako praca w warunkach szczególnych oraz czy praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu powyższych przepisów.

W pierwszym rzędzie należy odnieść się do definicji ustawowej zawartej w cyt. wyż. art. 32 ust. 2 ustawy. Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Jako przykłady takiej pracy można wymienić: pracę w narażeniu na hałas przekraczający dozwolone normy, w zapyleniu, w oparach chemicznych, w wysokich temperaturach lub zmiennych warunkach atmosferycznych. Pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.), aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS opiera się zatem na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Pamiętać również należy, iż prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy emeryturach i rentach z FUS i określonego w nim wieku emerytalnego, tak więc przepisy regulujące to prawo należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Przy takim założeniu czynności apelującego w postaci sporadycznie wykonywanego spawania, czasami wykonywanej pracy przy regeneracji akumulatorów, czy remoncie opryskiwaczy do środków chemicznych, gdy prace te wykonywał obok innych prac remontowych – nie mogły zostać uznane za prace wykonywane w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Co prawda wnioskodawcy zostało wystawione świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, ale słusznie argumentował Sąd pierwszej instancji, iż wobec jego niejednoznacznej

treści, winno było zostać poddane jego kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów jak i co do prawidłowości podanej podstawy prawnej. Przeprowadzone postępowanie – ponad wszelką wątpliwość potwierdziło, że wnioskodawca w istocie wykonywał pracę mechanika maszyn rolniczych, a taka praca – jak słusznie stwierdził Sąd – nie została wymieniona w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (cyt. wyż.) i nie zmienia przy tym powyższej oceny okoliczność, że w pracy tej wnioskodawca był niejednokrotnie narażony okresowo na kontakt ze szkodliwymi czynnikami.

Za bezprzedmiotowy należało też uznać zarzut apelującego odnoszący się do nieuznania przez Sąd stażu pracy w Kole (...). Argumentacja Sądu, iż skoro była to praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, to brak możliwości prawnych do zaliczenia jej do pracy w warunkach szczególnych jest nie do podważenia.

Reasumując należy podkreślić, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą skorzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach (art. 32 ustawy o emeryturach i rentach w zw. z §2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.). Warunek szczególnego zatrudnienia nie może budzić żadnych wątpliwości przy ubieganiu się o świadczenie. Skoro wnioskodawca nie wykazał, że spełnił ustawowy warunek przepracowania co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych zasadna była odnowa przyznania mu emerytury na podstawie powołanych na wstępie przepisów.

Mając na względzie, że zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

MZ